

Jaarverslag Santackergaard 2023

Inhoud

- Inleiding
- Doelen
- Het jaar rond
- Resultaten
- Educatie
- Diversiteit
- Pr en mensen ontmoeten!
- Financiën
- Vrijwilligers
- Bestuur
- En in het nieuwe jaar?

Inleiding

Het bloemen-, bijen- en voedselbos in Park Lingezegen, zo mogen we genoemd worden. Aandacht voor de schoonheid van de natuur, vertegenwoordigd in de bloemen en de bijen. Aandacht voor de mens die daar te midden staat, emotioneel en fysiek, maar ook gedachtenvol. En aandacht voor de oogst, en het verwerken ervan. Voelt de mens zich er thuis? In dit verslag zullen we verschillende bijdragen van vrijwilligers terug vinden. Een dus iets andere opzet dan voorgaande jaren. Die bijdragen komen in cursieve lettertekens te staan!

Doelen

De Santackergaard is er voor iedereen en heeft de volgende ambities:

- Het natuurgebied beheren met zoveel mogelijke diversiteit en het cultuurgedeelte met de voedselgewassen beheren volgens de permacultuur principes: opbouw van verschillende "groei" lagen, zo min mogelijke grond beroering en de opbouw van een vruchtbare grondlaag.
- Het bevorderen van een samenspel tussen culturele uitingen en de natuur. Dit kan door de speelse vormgeving van het terrein en ook door creatieve uitingen als muziek, tentoonstellingen, dans, jaarfeesten.
- Het terrein openstellen voor bezoekers om samen een grotere openheid te scheppen voor het belang van de natuur als leefomgeving. Dit wordt bevorderd door educatie aan scholen, lezingen, rondleidingen, open dagen.

- Zorg en compassie voor elkaar als mensen die elkaar nodig hebben. Vrijwilligers zijn welkom en worden aangemoedigd hun ideeën in te brengen. De Santackergaard is een samenwerkingsproject.

- We werken, met elkaar, met de grond, met onze ideeën en met de natuur. We verkopen of geven de producten weg van de planten die we zelf gezaaid en geplant hebben. We zijn ons in meer of mindere mate bewust van de economische, maatschappelijke en spirituele vragen en implicaties van ons werk proces.

- We willen kennis delen met elkaar, met bezoekers en de omgeving.

Het jaar rond

Het jaar begon dit jaar met een gezamenlijke vergadering van de vrijwilligers met het bestuur. Ieder kon zijn of haar punten inbrengen, vertellen waarom de Santacker belangrijk was voor hem of haar. En die punten hebben we ingebracht in de eerst volgende bestuursvergadering. Die vergadering liep echter uit op een teleurstelling toen bleek dat twee bestuursleden niet verder wilden.. Ineke en Ton hebben zich hiermee terug getrokken.. Nog wat later in het jaar heeft ook Joachim, een van de vrijwilligers, zich terug getrokken. Hij heeft nog wel geholpen zijn eigen afscheidsboom, een Sterappel, te planten!

De wintertijd hebben we gebruikt om de haag die ons perceel afscheidt van het schouwpad te snoeien. Door het snoei - materiaal in rillen te leggen, maakten we extra verstoppelplekken voor tal van beestjes. Het knot-hout van de knotwilgen hebben we ook in een "hoge" ril gelegd, zodat er extra variatie in het landschap ontstaan is.

Met het begin van het jaar achter de rug kwamen de planten en bomen in bloei en bleek het een prima oogstjaar te worden. Een rijke oogst aan pruimen en druiven werd ons deel. Ontzettend leuk om met veel mensen die pruimen te oogsten rond half juli! Een mooi gezicht waren de akkertjes, met rogge en veel mosterd er tussen, zodat ook de bijen het naar de zin hadden.

☺ *Ineens was daar Santackergaard in mijn speurtocht naar werken in de natuur En wat n feest !!!! Een warm bad met iedereen die hier de handen uit de mouwen steekt, delen van wijsheid....en 'n prachtige plek om te zijn. Inspiratie en transpiratie en veel plezier! En wat mooi om steeds resultaat te zien in de grond, in de planten, de bloemen, de insecten....ik heb 'n prachtige en leerzame verslaving gevonden en 'n mooie work-out ☺*

Halverwege het jaar kwam er een grote verandering op gang. Het nieuwe Klompenpad 't Percksepad zou over de Santacker komen te liggen. Opeens moesten we een route kiezen tussen alle mooie bomen en plekken! Gelukkig konden we de route door de wadi vrij waren voor

de drukte, zodat de wilde bijen een rustig heenkomen konden blijven zoeken! Gevolg van het vestigen van het Klompenpad was, dat we veel meer mensen over het land kregen!

't Percksepad

Nu is de vraag, wordt er ook veelvuldig gebruik van gemaakt en wat is het nut? Maken de lopers zich bij het werk dat verzet is, het aan aarden, het maaien, het planten en het zaaien, zich daarbij ook een beeld? Vragen ze hoe de plantjes en zaden hun weg vinden en hebben de wandelaars ook een idee wat het zonlicht allemaal voor het bodemleven betekent? Als je door het voedselbos loopt dan zie je natuurlijk heel veel gewassen staan maar leeft dat ook voor de wandelaar die zijn benen en lijf even wat in beweging brengt. De beleving van de wandelaar blijft onduidelijk, tenzij je ernaar vraagt! Eenmaal aan de uitgang van het voedselbos te zijn gekomen kijkt de wandelaar misschien nog om, om zich te vergewissen wat zij/hij allemaal gezien en eventueel geroken heeft. Ja, het is nog steeds een beetje gissen wat de meerwaarde van het Klompenpad in de Santackergaard is.. Wim F

Toen de pruimen jam klaar was, kregen we daar ook kopers bij met de lopers van het Klompenpad, een heel mooi gevolg. En later, toen de druiven klaar waren, kwam daar het sap bij! Toen ook de Voedselboswinkel in Oosterbeek jam afnam en pruimen was dat een succes! Na de zomer was er veel meer tijd om te genieten van al het moois! Daar kwam nog wel het plukken van de druiven boven op! De herfsttijd was voor ons tijd om na het maaien en roeren van de grond rogge te zaaien en mosterd langs de randen.

Het was vorig jaar eind september 2023 dat ik sinds corona tijd de Santackergaard weer opnieuw bezocht. Ik wilde wat 'sparren' over de bijen met Leo. Inmiddels ben ik voor theorie toets basiscursus Imker/Bijenhouden geslaagd. Na Leo gevraagd te hebben: "wanneer is de druivenoogst?" Antwoordde hij: "volgende week en daar ben jij bij!".

En zo geschiedde: de fijne, mooie momenten met elkaar op het veld, rogge zaiend, lang gras trekkend en wiedzend met riek, kruieren met het groen om fraaie dotten gras te creëren. Ondertussen geniet ik van het samen-zijn met elkaar, de fazanten in vrije loop bij buurland, de ganzen die overvliegen, de aalscholver aan de waterkant. Mooie momenten onder de Rietkap waar de koffie en thee gedronken wordt met een glimlach, filosofische knipoog, mededogen en fraai gesprek. Door weer en winter heen treffen wij elkaar met en warm en opgetogen hart! Suivoh

Resultaten

Het jaar 2023 was een jaar met wisselend succes. Deze beoordeling is natuurlijk afhankelijk van wat je wil bereiken. Qua diversiteit zijn we echt blij als we een mooie groep van 9 Patrijzen op het land vinden. We doen daar dan ook wel moeite voor: we maaien de akkertjes en zaaien het in met Rogge, en we laten het vervolgens met rust! We gebruiken de ruimte tussen de hoogstambomen om zowel frambozen als bessenstruiken en granen als rogge te telen.

Pastinaak op de Santackergaard.

Enkele jaren terug las ik in de Gelderlander over het inzaaien met pastinaak, als manier om opdringende bramen, brandnetels en grassen tegen te gaan. Dat sprak aan, want op de Santackergaard zoeken we ook naar oplossingen voor dit probleem, wat zich overal voordoet in gebieden met veel stikstof. Pastinaak is een mooie sierlijke plant, tot 2 meter hoog, met gele schermen. Prachtig naast de venkel, die er ook zo vanzelf zo mooi bloeit.

We zijn gaan experimenteren met het inzaaien van pastinaak. De gewone pastinaak als eerste, omdat die ook nog de mooie witte eetbare wortels oplevert, zoals je die koopt in de winkel. April 2022 zaaiden we op een klein stukje grond van 10 bij 5 meter een aantal regels, met compost erin om de zware klei wat toegankelijker te maken. Pastinaak houdt van doorlaatbare grond. Eind 2022, en begin 2023 oogstten we de wortels. Ze waren redelijk gegroeid, ca 20 cm lang. Moeilijk om ze uit de klei te spitten! Na een uur werk ca 20 wortels. Geen grote oogst, mooi als ervaring, we waren er blij mee! Enkele wortels lieten we staan, om te laten bloeien en zaden te vormen voor de volgende oogst. We hebben ervoor gekozen om die zichzelf te laten uitzaaien. Ook een beetje uit nood geboren, najaar 2023 is het stukje met de pastinaken per ongeluk ook machinaal omgespit. Het is nu spannend, wat er opkomt van het uitgezaaide goed. Ik heb nog eens nagelezen, op verschillende sites wordt beschreven dat het zaad het beste opkomt als het direct na de bloei in de volle grond komt, zoals wanneer het zichzelf uitzaait. We wachten af!

De kleigrond blijft lastig toegankelijk voor de pastinaken. Voor een goede oogst is het beter, om verhoogde regels te maken, met compost erin. Dit is een optie voor later. Het ziet er alleen nogal strak uit. Een leuker gezicht is het, als de pastinaak wat grillig in het landschap staat, samen met andere soorten. Daar kiezen we nu voor. Het accent ligt dan meer op het natuurlijke, esthetische en de waarde voor insecten. De pastinaak wordt veel bezocht door zandbijen, groefbijen, allerlei soorten vliegen en wantsen, en ook door vlinders zoals de Koninginnepage! Deze laatste is in 2023 waargenomen op de gekweekte pastinaak !

Ben

Dit jaar was wel op het gebied van de Rogge een tegenvaller: het voorjaar was erg nat, toen erg droog. Zo waren roggekorrels een stuk kleiner dan de vorige jaren. We hebben er dan ook voor gekozen om de Rogge niet te oogsten. Dat kwam zeker qua tijd goed uit, omdat in deze tijd ook Eldense Blauwe rijp waren, de Roggepruim! Toen was het tijd om iedereen te vragen te helpen, met oogsten en verkopen. En dat is gebeurd. Een flinke hoeveelheid Pruimenjam en dito druivensap, gebotteld in flessen en flesjes van 750 ml, 330 ml en 200 ml! De pruimen waren al snel op, het druivensap is nu ook bijna op, na deze winter...

Druivensap maken

De druiven van de Santacker zijn erg geschikt voor sap. Emmers vol hebben we naar de sap-mobiel gebracht, of ook naar een kleine sap-fabriek op aanraden van Manon van de Voedselboswinkel. Heel bijzonder vond ik het, dat wij in de prachtige professionele keuken van Renate, van Thee van Toen, de druiven mochten versappen, in onze Finse sap-ketels. Door de druiven au bain-marie te verwarmen,

ontstaat stoom die het sap uit de druiven doet stromen. De emmers vol witte en blauwe druiven die we met water wassen, brachten ons ook op stoom! Lieveheersbeestjes, spinnen en oorwormen kregen hun vrijheid in de tuin. Wij genoten van het best wel zware werk, en de voldoening van heerlijk sap, biologisch en home-made. Ideaal was dat we alle flesjes in de afwasmachine konden ontsmetten en voorverwarmen, en dat we ze dan zo konden vullen. Warm of koud is het sap een geliefde dorstlesser gebleken.

Elieke

Educatie

Als bezoekers van de Santackergaard moeten we ook de groepen kinderen noemen die we ontvangen hebben in het kader van Natuur en Milieueducatie. In de Overbetuwe is een vergoeding mogelijk voor de aanbieders van deze buitenlessen, gesubsidieerd door de gemeente Overbetuwe. Dank daarvoor! Naast deze basisschool leerlingen zijn voor het eerst ook leerlingen van voortgezet onderwijs op bezoek geweest, van Lyceum Elst, maar ook van de buitenschoolse opvang van de Kikkerkoning. Deze kinderen hebben bij voorbeeld het zaad geoogst dat zo mooi tevoorschijn komt bij de Honingklaver, op het eind van het groei seizoen.

Kennis delen met scholen; samen genieten van natuur. Regelmatig ontvangen wij scholen in Bloemen-Bijen- en Voedselbos de Santackergaard. We doen dan een rondje door het voedselbos en vertellen over wat een voedselbos eigenlijk is en wat wij hier doen. Daarna mogen de kinderen meewerken want dat vinden ze het allerleukst! Het zijn scholen met leerlingen van allerlei leeftijden, van groep 3 t/m 8 tot de middelbare school. Ze ontspannen zichtbaar, zijn even helemaal weg uit de sleur en zorgeloos bezig in de prachtige omgeving. Samen genieten van de natuur! Dat is het mooiste wat er is, ook voor kinderen. Leo, de initiatiefnemer van de Santackergaard is ook imker en kan prachtig vertellen over bijen, de kinderen hangen vaak aan zijn lippen. Maar het allerleukste is natuurlijk ZELF DOEN. Met een paar medewerkers doen we op 4 verschillende plekken in het voedselbos met verschillende thema's een activiteit. Ze kunnen dan om de twintig minuten wisselen. Elieke vertelt over schelpen en wat er in uilenballen zit, en laat dat ook zien. Gebiologeerd kijken kinderen ernaar! Gert-Jan staat bij de sloot en vertelt over het waterleven; hij heeft twee glazen platen met water uit de sloot en daar kun je precies zien wat er allemaal in het water leeft. Zelf mogen de kinderen ook een emmer met een touw uitgooien in het water, en kijken wat er bij hen in de emmer zit! Marieke bouwt samen met de kinderen een kleien hut. Hakken en scheppen en met water metselen, wat hadden de kinderen een lol om zo fysiek bezig te zijn.

Marieke

Diversiteit

De aanleg van het Klompenpad was wel de aanleiding om voorzichtig te worden. Hoeveel mensen zouden er komen? Normaliter zouden die door de wadi lopen, maar nu werd het voetpad gebruikt door de solitaire bijen om daar hun nestjes in de grond te bouwen. Oplossing was om het pad dat zich ontwikkeld had in de Wadi niet voor het Klompenpad te gebruiken. Het klompenpad loopt nu wat hoger langs de Wadi. Zodoende heeft iedereen een mooi

uitzicht op de wadi waar de zandbijen zitten en tegelijkertijd op de poelen die we in de loop van drie jaar hebben gerealiseerd.

Sinds enige jaren heeft een kolonie zandbijen zich gevestigd bij de wadi op de Santacker. De vrouwtjes graven een gangetje van zo'n 20 cm diep, met zijgangetjes. Hoe komt het nu dat deze bijen geen last hebben van zand in hun ogen, of opwaaiende pollen als ze bij een bloem komen. Het geheim hiervoor is dat tussen de facetogen van deze bijen kleine haartjes groeien. Bij ons mensen blijven onze ogen helder door te knipperen met onze oogleden. Bij de zandbij, trillen deze kleine haartjes in een bepaald ritme, waardoor pollen en zandkorreltjes opzij worden afgevoerd. Bart vd M

Natuurlijk zijn er meer soorten beestjes. Een voorbeeld zijn de honingbijen die, als er teveel volken dicht bij elkaar opgesteld staan, in tijden van schaarste een bedreiging kunnen vormen voor het voedselaanbod voor de solitaire bijen.

Een hele groep die we trouwens missen zijn de libellen! In de eerste jaren van de Santacker zaten die vooral op het schoupad van de droge sloot die langs de westgrens loopt. Nu nauwelijks meer! Wat diversiteit betreft alarmerend!

Wist u trouwens dat er op de Santacker ook vlinders gemonitord worden? Dit in samenspraak met de Vlinderstichting. In ieder geval elke twee weken wordt een vastgestelde route gelopen waarbij de teller de aantallen noteert!

Een heel apart soort diversiteit komt aan het licht bij de aanpak van de verschillende voedselbossen alleen al in Park Lingezen.

Als je denkt aan een voedselbos, denk je aan een bos, als een alternatief voor een moestuin. Dan denk je aan hoe in Nederland de akkerbouw wordt gedaan. Dan denk je aan grondbewerking, ploegen, zaaien en het gebruik van bestrijdingsmiddelen om plantenziektes te voorkomen. Dan denk je niet aan bomen en struiken, kruiden, klimmers en paddenstoelen. Dan denk je er (niet) aan dat er in voedselbossen geen bestrijdingsmiddelen worden gebruikt, dat er niet wordt gezaaid en dat er geen grondbewerking plaatsvindt. Zie hier al een grote diversiteit tussen de traditionele landbouw en de teelt in voedselbossen. Als je naar de verschillen tussen de Voedselbossen op de Park kijkt, dan zie je dat die enorm zijn, met de gedeelde uitgangspunten! Het begrip voedselbos kent dus zelf een grote diversiteit. Er zijn meerdere verschillende doelstellingen in teelt, bewerking en oogst. Henk

Pr, mensen ontmoeten!

Traditie zijn de seizoensfeesten geworden, telkens met een ander aandachtspunt. Ook de Natuurwerkdag begin november en het NLDoet vanuit het Oranjefonds in maart zijn dagen die op onze agenda staan. We verwelkomen er mensen die zo kennis kunnen maken en een morgen of middag kunnen meewerken.. Hoewel er landelijk bekendheid aan gegeven wordt, komen er toch meestal wel mensen uit de Regio. Hetzelfde geldt voor een nieuwe actie, Meer Bomen Nu, waarbij plantgoed dat op de Santacker over is, wordt uitgedeeld aan mensen die het graag willen hebben! Omgekeerd kunnen wij er ook van profiteren, als mensen ons iets willen aanbieden dat voor ons nieuw is, zoals een zogenaamde Suikerberk en Zwarte Els!

Kennisdelen met de buitenwereld; Belevingskaart en Vossenjacht! Naast het ontvangen van scholen geeft Leo ook vaak extern informatie over het voedselbos. Voedselbos de Santackergaard is uitgebreid geïnterviewd voor de Belevingskaart Elst (ontworpen door Marieke van Doorn van Doornroos imagineers) en staat samen met de andere 4 voedselbossen mooi op de kaart getekend. De meeste mensen weten namelijk niet dat er 5 voedselbossen zijn in Park Lingezege. Daardoor krijgt het voedselbos nog meer bekendheid bij het grote publiek. Ook doet Leo mee als een van de vossen bij de Vossenjacht van de Belevingskaart van Elst. 80 schoolkinderen lopen door een Levend Verhalenboek van Elst, waarin 7 vossen verhalen vertellen of het dorp. Leo vertelt het verhaal van Park Lingezege, het voedselbos en de bijen. Hij laat zien hoe hij er dan uit ziet met zo'n mooi bijenpak aan!

Financiën

Financieel is opvallend dat we nu onze eerste inkomsten hebben aan producten die van het land komen. Niet heel veel, maar genoeg om het Voedsel te noemen! Met inkomsten uit de bijdrage van Park Lingezege voor het onderhoud, een bijdrage vanuit het Oranje Fonds, maar ook substantiële schenkingen en bijdragen uit rondleidingen en NME hebben we de mogelijkheid om ons te presenteren en ook uit de kosten te komen. Nou ja, we kwamen nog 100 euro te kort om even te draaien. We kunnen de noodzakelijke bankkosten en kosten als ICT en website dragen, maar ook het noodzakelijke onderhoud en nieuwkoop aan gereedschap doen. En natuurlijk ook nog nieuw plantmateriaal kopen en de akkertjes laten maaien en bewerken!

Vrijwilligers

Een flinke groep vrijwilligers komt op dinsdag en woensdag morgen helpen bij de werkzaamheden. Die hangen af van het jaargetijde en varieert van brandnetels trekken en houtsnippers kruien in de winter, tot zaaien en planten in het voorjaar, oogsten in zomer en najaar en natuurlijk bezoekers wegwijs maken in het landschap. Daar gaat het veel vrijwilligers ook om: om het mooie plekje, in de natuur, tussen prachtige planten die ook nog bessen en andere vruchten dragen, met elkaar als gezelschap.

De Santackergaard. Er wordt verwonderd. Er wordt gewerkt. Er wordt gedeeld. Er wordt gelachen. Er ontstaan nieuwe natuurverhalen waar jezelf bij bent. Pas 7 keer heb ik in deze winter meegeholpen. Nu het lente is, leef ik de hele week nog meer toe naar de volgende S-ochtend. Er is structuur. Eerst een korte rondleiding, je verwonderen over de stand van de natuur, werkafspraken maken. Daarna werken in groepjes, koffiepauze met natuur gesprekken, ruimte voor humor. Maar naast structuur is er ook vrijheid. Je mag doen waar je goed in bent, wat je leuk vindt.

Doordat je er vaak een ochtend bent, je veel ontdekt en hoort, gaan er verhalen bij jezelf ontstaan. Over de natuur. Verhalen waar jijzelf bij betrokken bent. Over een walnoot met prille groeistek die ik vond. De anderen van het team kwamen kijken. Al pratende werd besloten om de walnoot stek te poten in de buurt van de oude grote tweeling knotwilg. Iedere week ga ik nu kijken of de groei doorzet. Spannend.

Met een kleinzoon van 11 ging ik mijn vergeten regenjas ophalen. Op het slingerpad stopten we bij een oude ingegraven dikke boomstam waar kleine gaten inzaten. Ik vroeg 'wat valt jou op Timo?'. Hij zei: 'zijn dat gaten opa die een bonte specht heeft gemaakt? Maar die heb ik nog nooit gezien!' Vorig jaar hadden we samen in een Velps park een kleurrijke bonte specht ontdekt, die aan het tikken was boven in de boom. Nu weet Timo hoe die gaatjes eruitzien. En dat de specht dat doet om insecten te lokken om op te eten. Van zijn vader hoorde ik terug dat Timo zijn aangevuld verhaal tijdens het avondeten verteld heeft. Zijn broertjes zullen nu ook wel naar de Santackergaard willen. Mooi toch. Deze vrijwilligers groep is een vitaliteitsteam . Wim R.

Bestuur

Het huidige bestuur bestaat uit vier mensen en dat bestuur kan wel wat versterking gebruiken. Twee bestuursleden zijn vertrokken, na een meningsverschil.. Toch is het ook belangrijk dat een verschil van mening duidelijk wordt, en dat we blijven overleggen over het beleid en wat dat vraagt. Nieuw dit jaar was dat we ook aan de vrijwilligers vragen of ze een keer mee willen draaien in een vergadering. Voor de bestuursleden een kans om te laten zien waar ze voor staan, voor de vrijwilliger de mogelijkheid te horen wat er speelt op de Santacker en de eigen inbreng te bepalen, ook in relatie tot de buitenwereld. We zijn geen afgesloten groep! Nu is zeker wel een bedankje op zijn of haar plaats voor ieders inzet.

En in het nieuwe jaar?

Met de klimaatverandering staat alles op losse schroeven. Zo is de bloei van de pruimenbomen wel heel snel gekomen, staan de honingbijen al weer in de startblokken en zijn de wilde bijen actief. We bereiden ons voor op de eerste monitoring op 20 april in de week van de wilde bij, en sorteren vóór op het lentefeest van 8 juni. Genoeg om tevreden te zijn met alle ontwikkelingen?

Leo Starink, voorzitter, ook namens Bart ten Westeneind, penningmeester, Elieke Starink-Ophoff, secretaris en Henk van Rheede .